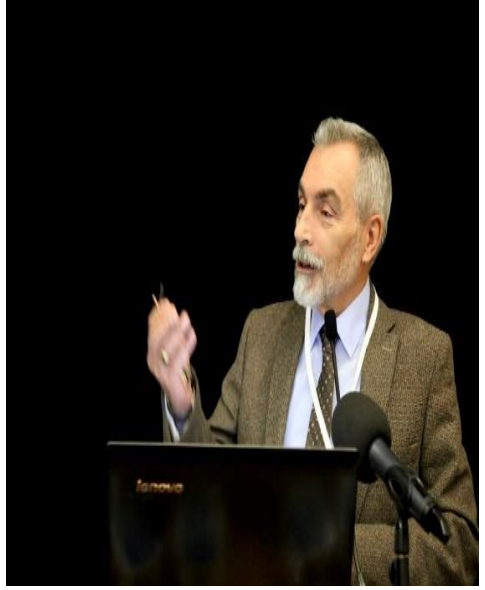

PROF. DR. MUHTAR KUTLU HAYATI VE ESERLERİ

The Biography and Works of Prof. Dr. Muhtar Kutlu

Doç. Dr. Selcan GÜRÇAYIR TEKE*

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi, Ankara/Türkiye, selcan.teke@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7668-8644.

1952 yılında Uluborlu'da (Isparta) doğan Kutlu, ilkökulu Eskişehir, ortaokul ve liseyi Merzifon'da tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji (Etnoloji) Bölümü'nde lisans eğitimini (1973) tamamladıktan sonra Sağlık Bakanlığı İstanbul Körler Rehabilitasyon Merkezinde (1973–1975) ve Ankara Hıfzıssıhha Okulu'nda WHO, UNDP ve Sağlık Bakanlığı'nın ortaklaşa yürüttüğü Sağlık Alanında İnsan Gücü Geliştirme Projesinde Araştırmacı (Antropolog) olarak (1976–1978) çalışmıştır.

1978 yılında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bilimleri Bölümüne Halkbilim Asistanı olarak atanan Kutlu, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Şavak Aşireti'nde Göçer Hayvancılık-Halkbilim Açısından Bir İnceleme" konulu çalışmasıyla 1985 yılında doktorasını tamamlamıştır.

Ankara Üniversitesi DTCF Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Bölümü'nde Yardımcı Doçent olarak atanan Kutlu, 2002 yılında doçent olmuş, 2010 yılında profesörlüğe atanmıştır. 2019 yılı Temmuz ayında emekliye ayrılmıştır.

Katıldığı ulusal ve uluslararası birçok projede etnografik alan çalışmaları yapan Kutlu, Başkent, Ankara, Gazi ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitelerinin değişik fakültelerinde alanı ile ilgili lisans ve lisansüstü dersler vermiştir.

"Kültür ve Turizm Bakanlığı Somut Olmayan Kültürel Miras Uzmanlar Komisyonu" üyeliği ve Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köşkü Danışma Kurulu üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

2006 yılından bu yana UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (UTMK) “Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) İhtisas Komitesi” üyeliği ve başkan vekilliği görevini sürdürmektedir.

Danışmanlığını ve metin yazarlığını yaptığı Kafdağı'nın Ardı Asya (Bozkırın Sesi) adlı belgeselle 2002 yılı televizyon dalında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Sedat Simavi Ödülünü alan Kutlu, danışmanlığını yaptığı birçok belgesel, çeşitli festival ve yarışmalarda dereceler almıştır. İhsan Hınçer Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü'nü 2002 yılında, Troya Folklor Araştırmaları Derneği “Pertev Naili Boratav Halkbilim Ödülü” 2014 yılında, Uluslararası “Manas'ın Mirasçıları: Türk Dünyası Kültürüne Hizmet Ödülü” 2018 yılında almıştır.

Üniversitedeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra, geleneksel kültür, Anadolu göçer kültürü, görsel etnografi, somut olmayan kültürel miras başlıca çalışma ve ilgi alanlarını oluşturmakta; bu alanlara ilişkin lisans ve lisansüstü dersler, yayınlanmış kitap, makale, konferans ve söyleşileri bulunmaktadır.

Kitapları ve Kitap Bölümleri

1. *Şavaklı Türkmenlerde Göçer Hayvancılık*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1987.
2. *Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası IV*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları-HAGEM, 1999.
3. “Halkbilime Adanmış Bir Ömür: Gürbüz Erginer.” *Sınırlar İmajlar ve Kültürler*, Editör: Hande Birkalan Gedik, Ankara: Dipnot Yayınları, 2013.
4. “Büyücü Şaman.” *Elementerleş Anadolu'da Büyü ve İnanışlar*, Editör: Ekrem Işın, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.
5. “Şaman-Şamanizm.” *Antropoloji Sözlüğü*, Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003.
6. “Sedat Veyis Örnek.” *Antropoloji Sözlüğü*, Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003.
7. “Dua.” *Antropoloji Sözlüğü*, Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003.
8. “ICH and Formal Education: (SOKÜM ve Örgün Eğitim: Halk Kültürü Dersi Deneyimi).” *The Future of Intangible Cultural Heritage Turkey's Experience Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi*, Editör: M. Öcal Oğuz, Evrim Ölçer Özünel, Selcan Gürçayır Teke, Ankara: Grafiker Yayınları, 2013.
9. “Anadolu'da Göçerlerin Barınma ve Beslenme Pratikleri Üzerine Etnografik Değerlendirmeler”, *YÖRÜKLER- Orta Asya'dan Anadolu'ya*, Editör: İlhan Şahin, İstanbul, 2019.
10. “Pertev Naili Boratav.” *Antropoloji Sözlüğü*, Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, İstanbul: Işık Yayınları, 2021.
11. “Kültürel Miras.” *Antropoloji Sözlüğü*, (Pınar Kasapoğlu Akyol ile birlikte), Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, İstanbul: Işık Yayınları, 2021.
12. “Gürbüz Erginer.” *Antropoloji Sözlüğü*, Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, İstanbul: Işık Yayınları, 2021.
13. “Tahir Alangu.” *Antropoloji Sözlüğü*. Editör: Kudret Emiroğlu, Suavi Aydın, İstanbul: Işık Yayınları, 2021.
14. “Mevsimler-Seasons” *Ortak Miras (Common Heritage)*. Editör: Nebi Özdemir, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017.

Makaleleri

1. "Farklı Yaşlar Benzer Kareler." (Çiğdem Kara ile birlikte). *Folklor/Edebiyat*, 26(102), 2020, 249-264.
2. "'Kör Keçi'den 'Körebeye: Oyun İçinde Oyun". (Pınar Kasapoğlu Akyol ile birlikte). *Antropoloji* (39), 2020: 103-109.
3. "Şamanizmden Modern Zamanların Neo-Şamanizmine." *Folklor/ Edebiyat*, 7(27), 2001, 23-30.
4. "Ayakta Ölen Ağaçlar Neslinden: Prof. Dr. Gürbüz Erginer (1945-2009) Hayatı ve Yayınları." *Millî Folklor* (89), 2011, 6-11.
5. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü Dersi." *Millî Folklor* (82), 2009, 13-18.
6. "Etnofotografi (7)." *Folklor/Edebiyat*, 15(58), 2009, 7-7.
7. "Etnofotografi (6)." *Folklor/Edebiyat*, 15(58), 2009, 7-7.
8. "Yaşamın Üç Hali Doğum Dügün Ölüm." *Fotografya*(20), 2008.
9. "Etnofotografi (5)." *Folklor/Edebiyat*, 14(54), 2007, 5-5.
10. "Etnofotografi (4)." *Folklor/Edebiyat*, 13(51), 2007, 3-3.
11. "Etnofotografi (3)." *Folklor/Edebiyat*, 13(51), 2007, 7-7.
12. "Etnofotografi (2)." *Folklor/Edebiyat*, 13(50), 2007, 7-7.
13. "Etnofotografi(1)." *Folklor/Edebiyat*, 13(49), 2007, 7-7.
14. "Geleneksel Kültürümüz ve Göçerler." *Bilim ve Ütopya* (22), 1996.
15. "Şavaklı Türkmenlerde Hab Geleneği." *Türk Kültürü*, 24(273), 1986, 27-31.
16. "Elazığ'da Çit Baskıcılığı." *Türkiyemiz* (37), 1982, 10-14.
17. "Uluborlu da Halk Sanatları." *Halkbilimi*, 4(29-34) 1977.

Çeviri

1. Mihaly Hoppal "Milenyum Çağında Şamanizm (Shamanism at the Turn of the Millennium)", (Çeviri: M. Muhtar Kutlu), *Millî Folklor*, sayı: 77 (2008): 106-110.

Bildirileri

1. "Yarı Göçebe Şavak Aşiretinde Geleneksel Hayvancılık." *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi*, 4, Ankara, 1982, 297-314.
2. "Elazığ'da Çit Basma ve Çitçilik." (N. Görgünay ile birlikte) *I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu*, İzmir, 1984, 212-233.
3. "Doğu Anadolu'da Yapılacak Halkbilim Araştırmalarının Önemi ve Tunceli'de Şavaklılar." *Doğu Anadolu'nun Sosyal, Kültürel ve İktisadi Meseleleri Sempozyumu*, Tunceli, 1985, 367-377.
4. "Doğu Anadolu Göçer Topluluklarında Karaçadır: Karşılaştırmalı Bir Araştırma." *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi*, 5, Ankara, 1987, 239-254.
5. "An Evaluation on the Traditional Shepherd Festival in Anatolia." *X. Uluslararası Balkan Folklor Sempozyumu*, Ohri, Yugoslavija, 1988.
6. "Geleneksel Çoban Bayramları ve Fırat Havzasında Yaşayan İzleri." *Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu*, Elazığ, 1989, 199-206.
7. "Fırat Havzası Yaylacılığında Şavak Aşireti Göçer Hayvancılığına Tipolojik Yaklaşım." *Fırat Havzası Coğrafya Sempozyumu*, Elazığ, 1990, 199-205.
8. "Türk Göçebeliği ve Anadolu'da Göçerler." *Türk Dünyasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkileri Kurultayı*, Kayseri, 1991.
9. "Şavaklı Türkmenlerde Hab Geleneği." *Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu*, Elazığ, 1992, 225-230. ^[1]
10. "Yaşayan Bir Alt Kültür Geleneği: Anadolu Göçer Kültürü." *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, 1, Ankara, 1992, 59-66.

11. "Yörüklerde Mekân Düzenlemeleri ve Bunun Günümüze Yansımaları." *Osmanlı'nın 700. Yıl Dönümünde Yörüklerde Yerleşik Kültür ve Yörük Şehirleri Sempozyumu*, Ankara, 1999.
  12. "Göçerlerde Mekânsal Düzenleme: Çadır ve Ev İlişkisi." *Anadolu'da ve Rumeli'de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, 2000, 211-216.
  13. "Anadolu'da Nevruz Kutlamalarının Ritüel Niteliği." *Uluslararası Nevruz Sempozyumu*, Ankara, 2001, 109-114.
  14. "Halkbilim Araştırmalarında Yeni Bir Yaklaşım: Etnofotografi." *VII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, Gaziantep, 2006.
  15. "Etnografik Araştırmada Etnofotografik Yaklaşım." *Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü Kolokiyumu*, İstanbul: 2006.
  16. "Altay Şamanizminde Bir Ayinin Etnofotografisi." *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara, 2006.
  17. "Göçebe Mimarisinde Karaçadır." *Yörük-Türkmen Çadırı/Türk Kültürü Çalıştayı*, İstanbul, 2007.
  18. "İlköğretim Halk Kültürü Dersi ve Öğretim Programı Üzerine Bir İnceleme." (M. Sumbül ile birlikte) *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, Adana, 2007, 267-270.
  19. "Anadolu Göçer Çadırları: Topak Ev, Alaçık, Karaçadır." *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara, 2008.
  20. "Örgün Öğretimde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri ve Önemi." *Türk Dünyası Somut Olmayan Kültürel Miras Listesinin Oluşturulmasına Yönelik TÜRKSOY Çalışma Toplantısı*, 2008.
  21. "Kimlik(ler) Sembolü Olarak Giyim, Kuşam ve Süslenme." (A. Özmen ile birlikte) *Halk Kültüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu*, Eskişehir, 2008, 309-314.
  22. "Umudun Efendisi Hızır ve Hidrellez." *Komşu Kültürler ve Diyalog (Balkanlar, Bulgaristan ve Türkiye)*. Diyalog İçin Halk Bilimi Projesi, Ankara: Ayrıntı Basımevi, 2012.
  23. "Göç, Nostalji ve Festival." (İ. Yıldırım ile birlikte) *Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu*, İstanbul, 2012, 657-663.
  24. "SOKÜM Nedir, Ne Değildir?." *Zonguldak Folkloru Kent Kültürü Bienali*, Zonguldak, 2012.
  25. "Kültürün Korunması, UNESCO ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi." *6. Çanakkale Müzeler Buluşması*, Çanakkale, 2014.
  26. Kutlu, Muhtar (2018). "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Görselin Gücü", *II. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalıştayı Bildiri Kitabı* (4-5 Nisan 2018), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı, İstanbul, s.16-19.
  27. Kutlu, Muhtar. "Etnofotografi: Etnografik Araştırmada Fotoğrafın Çok Yönlü Kullanımı", *4th Language, Culture & Literature Symposium*, May 17-18/ 2018, Akdeniz University, Faculty of Letters, Department of English Language & Literature, Editors: Arda Arikan, Serhat Cem Bilgin, Antalya, 2018.
- Danışmanlığında Hazırlanan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri**
Yüksek Lisans
1. Metin Basat, Ezgi, Köy Oda Oyunlarında Tiyatral Öğeler: Kastamonu, Gülef ve Musallar Köyleri Örneğinde, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
  2. Kaya, Yaşam, Dövme Pratikleri Üzerine Bir Araştırma: Ankara Kent Örneği, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

3. Demirdeler, Zeynep, Mersin'de Giritli Olmak: Giritli Göçmenlerin Halk Kültürü Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2020.
4. Aydoğdu Atasoy, ÖZLEM, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
5. Cömert, Songül, Fakir Baykurt'un Romanlarının Halkbilimsel Açından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
6. Taş, Fırat, Dengbejlik Geleneği ve Dönüşümler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
7. Kipay, Ebru, Bellekteki İzleriyle El Sanatlarının Dönüşümü Kastamonu Evrenye Bıçağı, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
8. Özaslan, Ayşegül, Halk Hekimliğinde Ocaklık Kurumu ve Araban (Gaziantep) İlçesi Örneğinde Kadın Ocaklılar, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
9. Oral, Zeliha, Geleneksel Yaylacılıktan Yayla Turizmine: Ordu- Çambaşı Yaylası Örneğinde Halk Bilimsel Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
10. Can Emmez, Berivan, Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
11. Kılınç, Seda, "Narlı (Erdek/Balıkesir) Köyü'nde Balıkçılar -Kültür ve Çevre İlişkisi Açısından Etnografik Bir Analiz-", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
12. Özmen, Abdurrahim, Geleneksel Kültürümüzde Yardımlaşma ve Dayanışma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
13. Uzun, Mustafa, Elazığ ve Çevresi Geleneksel Kültüründe Evlenme, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.

Doktora

1. Can Emmez, Berivan, Awazê Tawus: Aşk ve Yas-Batman Ezidilerinin Sözlü Kültürü Üzerine Etnografik Yaklaşımlar, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
2. Münüsoğlu, Hasan, Kültürel Bellek Bağlamında İmrozlu Kimliği Üzerine Etnografik Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
3. Yıldırım, İskender, Yöresel Festival Üzerine Görsel Etnografik Bir İnceleme: Ankara "Beypazarı Festivali" Örneği, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
4. Gürçayır, Selcan, Resmî Eğitim Süreçlerinde Gelenek Aktarımı ve Kadın: Ankara ve Trabzon Olgunlaşma Enstitüsü Örneği, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
5. Nahya, Zeliha Nilüfer, Avrupa Birliği Bağlamında İmge ve Ötekileştirme: Bir Grup Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Öğrencisi Örneği, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
6. Işık, Caner, Derviş Ruhan Örneğinde Alevi Bektaşî Dervişlik Geleneği, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
7. Kaplan, Melike, Geleneksel Tıbbın Yeniden Üretim Sürecinde Kadın -Ankara Kent Örneğinde Kuşaklar Arası Çalışma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.